

Anna Korzeniewska-Lasota

"Węzłowe problemy prawa dyscyplinarnego w służbach mundurowych", red. Piotr Józwiak, Krzysztof Opaliński, Piła 2012 : [recenzja]

Studia Prawnoustrojowe nr 21, 189-192

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzje

Węzłowe problemy prawa dyscyplinarnego w służbach mundurowych, pod red. Piotra Józwiaka i Krzysztofa Opalińskiego, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2012, ss. 95.

Recenzowana publikacja zawiera materiały z seminarium naukowego poświęconego odpowiedzialności dyscyplinarnej w służbach mundurowych, zorganizowanego przez Szkołę Policji w Pile w dniu 18 października 2011 r., i uzupełnia wyraźną lukę na polskim rynku wydawniczym. Odpowiedzialność dyscyplinarna doczekała się bowiem niewielu opracowań, a odpowiedzialność dyscyplinarna w służbach mundurowych w szczególności. Pierwszą publikacją na rynku i nadal jedyną jest monografia autorstwa Sebastiana Maja pt. *Postępowanie dyscyplinarne w służbach mundurowych* (LexisNexis, Warszawa 2008).

Ukazanie się recenzowanego opracowania należy odnotować z uwagą. Mamy bowiem do czynienia z pracą wartościową i potrzebną, w dodatku cykliczną¹, która stanowi zestawienie dwóch punktów widzenia. Dokonywane oceny rozwiązań dyscyplinarnych funkcjonujących w służbach mundurowych zawierają bowiem perspektywę teoretyczną i praktyczną.

W publikacji zamieszczono dziesięć opracowań, z których trzy dotyczą zagadnień ogólnych, wspólnych dla odpowiedzialności służb mundurowych, pozostałe – postępowania dyscyplinarnego w Policji. Opracowanie wieńczy noty o autorach. Brakuje jakiegokolwiek podsumowania.

Pracę, poprzedzoną wprowadzeniem redaktorów naukowych, otwiera tekst Karola Szadkowskiego i Macieja Szczepańskiego *O „czynnie zawierającym jednocześnie znamiona przestępstwa” – w ramach rozważań o przedawnieniu dyscyplinarnym w Policji*. Autorzy wychodząc od ogólnego naświetlenia problematyki przedawnienia w postępowaniu dyscyplinarnym w Policji, omówili sytuację wynikającą z art. 135 ust. 5 ustawy o Policji², kiedy czyn

¹ Recenzowana publikacja jest drugą z cyklu. Pierwsza pt. *Odpowiedzialność dyscyplinarna w Policji*, pod red. P. Józwiaka i W. St. Majchrowicza (Piła 2011) zawiera materiały z seminarium naukowego zorganizowanego przez Szkołę Policji w Pile w dniu 5 października 2010 r.

² Art. 135 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r., nr 287, poz. 1687): „Jeżeli przewinieniem dyscyplinarnym jest czyn zawierający jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, upływ terminu określonego w ust. 4 nie może nastąpić wcześniej niż terminów przedawnienia karalności tych przestępstw lub wykroczeń”.

będący przewinieniem dyscyplinarnym zawiera jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego. Zauważając trudności interpretacyjne, a dotyczące obliczania biegu terminu przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego, zawieszenia postępowania dyscyplinarnego, rozumienia zwrotu „czyn zawierający jednocześnie znamiona przestępstwa” oraz organu kompetentnego do stwierdzenia, czy taka sytuacja ma miejsce, autorzy zaproponowali własne rozwiązania interpretacyjne. Wskazali, iż z uwagi na zawarty w ustawie o Policji zwrot „od dnia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego” bieg terminu przedawnienia należy liczyć od dnia, w którym sprawca popełnił to przewinienie, zgodnie z zasadą *comutatio civilis* (s. 7), zwrot „czyn zawierający jednocześnie znamiona przestępstwa” należy rozumieć jako „czyn będący przestępstwem” (s. 11), a organem kompetentnym do stwierdzenia tego faktu jest wyłącznie sąd (s. 12).

Drugie opracowanie pt. *Wina, jako przesłanka odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy służb mundurowych* autorstwa Dawida Korczyńskiego daje obraz złożoności problematyki winy jako jednej z przesłanek odpowiedzialności. Autor rozpoczyna od zwrócenia uwagi na fakt, że wina jako przesłanka odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy służb mundurowych została *expressis verbis* wskazana jedynie w przypadku funkcjonariuszy Policji i Państwowej Straży Pożarnej (nie została wymieniona wprost w stosunku do funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Celnej i Służby Więziennej), po czym stawia istotne pytanie: czy odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy tych służb, gdzie wina nie jest wymieniona jako przesłanka odpowiedzialności za przewinienie dyscyplinarne, jest niezależna od winy, czy jest odpowiedzialnością obiektywną? Wychodząc od zaliczenia odpowiedzialności dyscyplinarnej do odpowiedzialności represyjnej oraz przedstawiając pojęcie winy, Dawid Korczyński wyprowadza szereg istotnych wniosków. Słusznie uznaje, że wina jest nieodłącznym atrybutem odpowiedzialności dyscyplinarnej niezależnie od jej wysłowienia wprost oraz że okoliczności uchylające winę, znane prawu karnemu, winny mieć na zasadzie *analogii legis* zastosowanie na gruncie odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy służb mundurowych (s. 19).

Piotr Józwiak w opracowaniu zatytułowanym *Instytucja ulaskawienia – refleksje na płaszczyźnie odpowiedzialności dyscyplinarnej w służbach mundurowych* podjął się zasygnalizowania złożonej i kontrowersyjnej w doktrynie problematyki dotyczącej możliwości stosowania aktu łaski do sprawców deliktu dyscyplinarnego. Autor ten wyróżnia trzy zasadnicze grupy poglądów i opowiada się za dopuszczalnością stosowania prawa łaski wobec osób ukaranych w postępowaniu dyscyplinarnym (s. 33). Swoje stanowisko uzasadnia

odwołując się do literalnej i funkcjonalnej wykładni przepisu art. 139 Konstytucji³, represyjnego charakteru odpowiedzialności dyscyplinarnej w służbach mundurowych, porównania stopnia represyjności sankcji karnych i kar dyscyplinarnych, poglądów doktryny okresu międzywojennego oraz wykładni prawnoporównawczej. W swoich poglądach jest dość radykalny, albowiem dopuszcza możliwość stosowania aktu łaski wobec wszystkich kar dyscyplinarnych, w tym upomnienia czy nagany (s. 34). Takie stanowisko jest niewątpliwie dyskusyjne.

Kolejne ciekawe opracowanie dotyczy możliwości uchwalania wspólnej dla wszystkich służb mundurowych procedury dyscyplinarnej. Sebastian Maj, opowiadając się za uchwaleniem jednolitego formalnego prawa dyscyplinarnego, wskazuje na istniejące już i wspólne dla wszystkich służb rozwiązania w zakresie odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy, komisji lekarskich orzekających o zdolności do służby oraz wymienia korzyści płynące z przyjęcia proponowanego rozwiązania. Opracowanie zawiera szereg interesujących postulatów *de lege ferenda*.

Tekst Barbary Janusz-Pohl *Wpływ ustawy karnoprocesowej na model postępowania dyscyplinarnego w Policji* pokazuje, jak kodeks postępowania karnego kształtuje model postępowania dyscyplinarnego w Policji. Autorka, sygnalizując pierwotny wpływ ustawy karnoprocesowej na model postępowania dyscyplinarnego już na płaszczyźnie tworzenia prawa, analizuje jej wpływ wtórny (zarówno bezpośredni, jak i pośredni), któremu poświęca szczególną uwagę. Słusznie przy tym zauważa, że zakres zastosowania ustawy karnoprocesowej określony przez przepis art. 135p ustawy o Policji⁴ nie jest jedynym przejawem wtórnego wpływu k.p.k. na model postępowania dyscyplinarnego (s. 45).

Ireneusz Adamczak w opracowaniu *Wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w Policji* podejmuje się wykładni zawartego w treści art. 134i ust. 1 ustawy o Policji⁵ zwrotu „uzasadnione przypuszczenie”, które jest kluczowe dla instytucji wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec funkcjonariusza Policji. Autor zwraca uwagę na możliwe trudności interpretacyjne i proponuje własną ciekawą egzegezę.

³ Art. 139 Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483): „Prezydent Rzeczypospolitej stosuje prawo łaski. Prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu”.

⁴ Art. 135p ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r., nr 43, poz. 277 ze zm.): „W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, dotyczące wezwań, terminów, doręczeń i świadków, z wyłączeniem możliwości nakładania kar porządkowych. W postępowaniu dyscyplinarnym do świadków nie stosuje się również art. 184 Kodeksu postępowania karnego”.

⁵ Art. 134i ust. 1: „Przełożony dyscyplinarny, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez policjanta przewinienia dyscyplinarnego: 1) wszczyna postępowanie dyscyplinarne: a) z własnej inicjatywy, b) na wniosek bezpośredniego przełożonego policjanta, c) na polecenie wyższego przełożonego, d) na żądanie sądu lub prokuratora; 2) może wszcząć postępowanie dyscyplinarne na wniosek pokrzywdzonego”.

Marek Enerlich szczegółowo analizuje natomiast instytucję prawną zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych. Omawia jej obligatoryjne i fakultatywne przesłanki, organy uprawnione do podjęcia tejszej decyzji administracyjnej, jej istotne elementy, tryb doręczenia decyzji, jej zaskarżenia oraz przesłanki wygaśnięcia. Wiele uwagi autor poświęca konsekwencjom wydania decyzji o zawieszeniu policjanta w czynnościach służbowych, zwłaszcza zwolnieniu ze służby z uwagi na upływ 12 miesięcy zawieszenia oraz zawieszeniu należnego uposażenia.

Szymon Stypuła w opracowaniu *Dopuszczalność odwołania czynności procesowych stron w postępowaniu dyscyplinarnym w Policji* porusza istotną dla odpowiedzialności dyscyplinarnej kwestię dopuszczalności odwołania przez stronę dokonanej już czynności procesowej. Uznaje, że o ile oświadczenie woli jest zasadniczo odwoławalne (s. 82), o tyle oświadczenie wiedzy, jeżeli rozumieć je w sposób analogiczny, jest nieodwoławalne (s. 81). Ciekawe rozważania autora i czasem może trochę kontrowersyjne tezy niewątpliwie stanowią istotny asumpt do szerszej i pełniejszej dyskusji nad tym skomplikowanym i problematycznym zagadnieniem.

Damian Gil sygnalizuje zaś kwestie ważne dla postępowania dyscyplinarnego w Służbie Więziennej. Wskazuje na rozluźnienie w obecnie obowiązującej ustawie o Służbie Więziennej⁶ rygorów odpowiedzialności dyscyplinarnej (s. 85). Uznaje za niedopuszczalne wszczęcie postępowania dyscyplinarnego do czasu prawomocnego zakończenia procesu karnego (s. 84) i rozważa konsekwencje procesowe przewinienia dyscyplinarnego wypełniającego jednocześnie znamiona przestępstwa. Opracowanie kończą ciekawe propozycje *de lege ferenda*.

Niejako kontynuację podjętych przez Damiana Gila rozważań stanowi kończąca recenzowaną pracę opracowanie Marka Kruszka *Podstawy prawne postępowania dyscyplinarnego w Służbie Więziennej (zarys problematyki)*. Jest to sygnalizacja zagadnień, które wymagają pogłębionych rozważań. To postulat kontynuowania dyskusji naukowej na temat odpowiedzialności dyscyplinarnej, zwłaszcza w aspekcie porównawczym. Autor proponuje porównawczą analizę przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej w Służbie Więziennej na tle innych formacji mundurowych, zestawienie ich z dyrektywami sądowego wymiaru kary określonymi w kodeksie karnym oraz przesłankami odpowiedzialności dyscyplinarnej osadzonych (s. 93).

Recenzowana praca zbiorowa stanowi pozycję wartościową, przydatną zarówno dla osób zainteresowanych poznaniem problematyki odpowiedzialności dyscyplinarnej służ mundurowych, jak i praktyków. Poruszone tu zagadnienia i sformułowane postulaty *de lege ferenda*, zasługują na uwagę. Praca stanowi istotny wkład do dyskusji o kształcie modeli czy ewentualnie jednego wspólnego dla wszystkich służ mundurowych modelu postępowania dyscyplinarnego.

Anna Korzeniewska-Lasota

⁶ Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. nr 79, poz. 523 z póź. zm.).